

svetom. Tome se mora učiniti jrak. Ne sme se dopustiti da se cinizam zacari među narodima, da vrline pravednih budu podjarmljene porocima grešnih, da duh robuje materiji. Rađa se mit nove Evrope, mit dvadesetog veka, koji stavlja duh ispred materije, rad iznad zlata, socijalnu pravdu namesto klasne borbe, međunarodnu saradnju namesto ratova.

Evropa je matica kulture i nosilac civilizacije na zemljinoj kugli. Još od drevnih vremena ona i politički i duhovno vodi čovečanstvo. Ali tek u naše vreme saznanje Evrope o njenom sudbinskom jedinstvu postaje istoriska činjenica od presudnog budućeg značaja. Ono se javlja kao neminovna životna reakcija na sva moralna, intelektualna i fizička nasilja, koja su mračne sile doskora vršile nad evropskim narodima. Evropa se preporodila. Ona je danas svesna svoje duhovne vrednosti i rešena je da brani sve oblike života i kulture koje su njeni narodi izgradili na nacionalnim osnovama. Ona sada vodi odsudnu borbu protiv svih udruženih internacionala koje su, satirući duh i energiju evropskih naroda, smerale da unište dostojanstvo ljudske ličnosti i da sputaju tvoračku moć slobodnog čoveka i nacije. Iz ove borbe izaći će kao pobedoci i preživeće ovaj rat samo oni narodi, koji budu sve jače naglašavali svoju nacionalnu ličnost. Narodna volja za samoodržanjem mora biti nepokolebiva. Samo moralno snažni i duhovno jaki narodi moći će se održati u strahovitoj borbi sadašnjice. Ako je njihova nacionalna svest ispunjena verom u nesalomljivost njihove duhovne energije, onda će sve materijalne nezgode i krize biti za njih samo prolazno iskušenje. Degenerisane nacije osuđene su na propast. Njihova politička psihologija, zasnovana na nezdravim doktrinama i lažnim društvenim sofizmima a ne na zdravim afirmacijama narodnog bića i prirodnom nagonu samoodržanja, uvršćuje ih u bolesne narode, u narode bez korena, u ljudske skupine bez duhovne domovine. Postoje izvesni zakoni života koje ni jedno ljudsko društvo ne može da prekrši a da ne posrne. Život rasklimatane društvene zajednice pretvara se lako u mehanički proces atomskog raspadanja. Plutokratski kapitalistički individualizam i sovjetsko-proleterski komunizam dve su krajnosti koje se dodiruju. I u jednom i u drugom poretku životna sudbina ljudske jedinice svodi se na fatalnu funkciju inertne materije.

Novi evropski mit se idejno tek izgrađuje, a kod pojedinih velikih naroda on se eksperimentalno i ostvaruje. Njegov konačni oblik još se ne može utvrditi, ali se može nazreti. On će spasiti evropsku kulturu a sa njom i čoveka i narod, ako samo bude u korenu uništio sva ona nehumana stremljenja lažnog filozofskog materijalizma, čiji je vrhunac dostignut u oba ekstremna društvena poretka. Evropska kultura je ponikla iz stare jelinsko-latinske civilizacije, krunisane i usavršene hrišćanskom etikom. Samo na tim temeljima ona se i dalje može univerzalno razvijati i pobedonosno širiti. Bez nje život Evrope gubi svoj najviši smisao i osuđen je na slepu pokornost fatalnim zakonima materijalne civilizacije.

Materijalistički mit u oba svoja oblika, plutokratskom i komunističkom, pretvara čoveka u čudovište, slobodu u ropstvo, civilizaciju u varvarstvo.

One ideje koje tek sada pobeđuju u Evropi, ušle su u naš kosovski mit još pre toliko stotina godina. I pre Kosova sva etička i idealna stremljenja srpskog naroda izvire iz rasnog spiritualističkog shvatanja života, iz sveopšteg narodnog verovanja u večnost duha i duše. Sve naše narodne umotvornine nose metafizički žig takvog gledanja na svet. I u novom mitu Evrope dvadesetog veka verovatno neće se naći ni jedna filozofska misao, ni jedna moralna istina, ni jedna društvena ili međunarodna težnja, kojoj ne bi u našoj narodnoj poeziji ili u našim narodnim poslovicama, odgovarala srodna aksioma ili podesna izreka.

Sa definicijama i osnovnim pojmovima duhovne kulture, srpski nacionalni mit je prečistio još u samom početku svoga rađanja. U dvadesetom veku on nema potrebe da išta idejno pozajmljuje iz novog evropskog mita koji se tek sada rađa. Kod srpskog naroda je od pamtiveka ukorenjeno saznanje da su sva pitanja među ljudima – i socijalna i internacionalna – ustvari **moralna** pitanja, pitanja ljudske duše i ljudske savesti.

Najsvetliji primer toga saznanja krajem dvanaestog i početkom trinaestog veka nalazimo u životu i radu najstarijeg srpskog vladara Stevana Nemanje i njegovog najmlađeg sina Rastka.